

CHƯƠNG III: TRUNG QUỐC THỜI PHONG KIẾN

Bài 5:

TRUNG QUỐC THỜI PHONG KIẾN

1. Trung Quốc thời Tần, Hán

a. Sự hình thành quan hệ sản xuất phong kiến

- Từ thời cổ đại trên lãnh thổ Trung Quốc, có nhiều quốc gia nhỏ thường xuyên gây chiến tranh, nhằm thôn tính lẫn nhau → làm thành cục diện Xuân Thu – Chiến Quốc.
- Năm 221 trước Công nguyên, Tần là nước mạnh nhất nên đã thống nhất được Trung Quốc.
- Dưới thời Tần, giai cấp xã hội mới được hình thành:
 - + Giai cấp địa chủ phong kiến: là những người có nhiều ruộng đất, cho nông dân thuê.
 - + Nông dân lĩnh canh: là những người không có ruộng đất, phải lĩnh ruộng của địa chủ để cày và nộp một phần hoa lợi.
- Quan hệ bóc lột địa tô của địa chủ với nông dân lĩnh canh (quan hệ sản xuất phong kiến) đã thay thế cho quý tộc bóc lột nông dân công xã.
→ Quan hệ sản xuất phong kiến chính thức được hình thành.

b. Tổ chức bộ máy nhà nước thời Tần – Hán

- **Thời Tần (năm 221 TCN – 206 TCN)**
 - + Vua Tần (Tần Thủy Hoàng) tự xưng Hoàng đế, có quyền lực tối cao. Dưới vua có hệ thống quan văn, đứng đầu là Thừa tướng, quan võ đứng đầu là Thái úy và một số chức quan trông coi vấn đề lương thực, tài chính.
 - + Có lực lượng quân sự lớn để duy trì trật tự xã hội và tiến hành chiến tranh xâm lược.
 - + Đất nước được chia thành các quận (đứng đầu là quan Thái thú), huyện (đứng đầu là Huyện lệnh). Các quan phải tuân theo mệnh lệnh của Hoàng đế và luật pháp của nhà nước.
 - + Năm 206 trước Công Nguyên, nhà Tần bị cuộc khởi nghĩa Trần Thắng & Ngô Quảng làm cho sụp đổ.

Tượng người bằng đất nung trong lăng mộ Hoàng đế Tần Thủy Hoàng

– **Thời Hán (năm 206 TCN – 220)**

- + Lưu Bang lập ra nhà Hán.
- + Tiếp tục củng cố chính quyền, tiền cử con em gia đình địa chủ tham gia vào bộ máy chính quyền.
- + Mở rộng lãnh thổ, xâm lược Triều Tiên và đất đai của người Việt cổ.

2. Sự phát triển của chế độ phong kiến Trung Quốc dưới thời Đường

Năm 618, Lý Uyên đàn áp khởi nghĩa nông dân, lên ngôi Vua – chính thức lập ra nhà Đường – thời kì vàng son nhất của chế độ phong kiến Trung Hoa.

a. Kinh tế

Phát triển toàn diện:

- Nông nghiệp: giảm tô thuế, bớt sưu dịch, thực hiện “chính sách quân điền” và chế độ tô – dung – điệu; áp dụng kỹ thuật canh tác mới vào hoạt động sản xuất, làm tăng sản lượng.
- Thủ công nghiệp: phát triển, hình thành các xưởng thủ công nhà nước (Tác phường) chuyên luyện sắt, đóng thuyền,... quy mô tương đối lớn.
- Ngoại thương thịnh đạt: hai “con đường tơ lụa” trên đất liền và trên biển đã hình thành → Ngoại thương ngày càng được khởi sắc.

b. Chính trị

Củng cố chính quyền trung ương, bộ máy cai trị ngày càng hoàn chỉnh.

- Cử người thân tín cai quản các địa phương. Lập chức Tiết độ sứ ở miền biên cương.
- Mở khoa thi để tuyển chọn người làm quan.
- Tăng cường quyền lực tuyệt đối của nhà vua.
- Tiếp tục thực hiện chính sách xâm lược để mở rộng lãnh thổ (lấn chiếm Nội Mông, chinh phục Tây Vực, ép Tây Tạng phải thần phục, xâm lược Triều Tiên, đô hộ An Nam,...) → Đế quốc phong kiến phát triển nhất.
- Năm 874, khởi nghĩa nông dân do Hoàng Sào lãnh đạo đã nổ ra làm cho nhà Đường suy yếu rồi sụp đổ. Trung Quốc rơi vào thời kì “Ngũ đại Thập quốc”.

3. Trung Quốc thời Minh – Thanh

a. Sự thành lập triều đại nhà Minh, nhà Thanh

*** Nhà Minh (năm 1368-1644)**

- Củng cố chế độ quân chủ chuyên chế tập quyền.
- + Năm 1380, bãi bỏ chức Thừa tướng và Thái úy, thành lập sáu bộ (đứng đầu mỗi bộ là quan Thượng thư).
- + Hoàng đế tập trung mọi quyền lực, trực tiếp chỉ huy quân đội, được quyền phong tước vương và ban cấp đất đai cho hoàng thân, công thần.
- Cuối thời Minh, khởi nghĩa nông dân do Lý Tự Thành lãnh đạo làm cho nhà Minh sụp đổ.

*** Nhà Thanh (năm 1644-1911)**

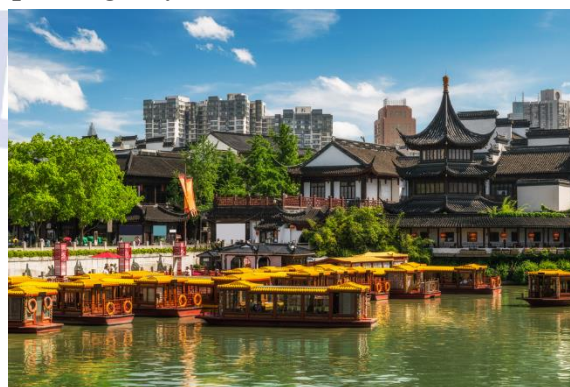
Bộ tộc Mãn Thanh xâm chiếm Trung Quốc, thành lập nên nhà Thanh (1644-1911).

- Chính sách đối nội

- + Thi hành chính sách “áp bức dân tộc” khiến cho mâu thuẫn dân tộc ngày càng tăng cao → Khởi nghĩa nông dân nổ ra ở khắp các nơi làm nhà Thanh suy yếu.
- + Mua chuộc giai cấp địa chủ người Hán, giảm nhẹ tô thuế, khuyến khích khai hoang.
- Chính sách đối ngoại
- + Thực hiện chính sách “bế quan tỏa cảng”, làm nảy sinh xung đột với các nước đế quốc → Chế độ phong kiến Trung Quốc chính thức sụp đổ khi Trung Quốc trở thành đối tượng xâm lược của các nước thực dân phương Tây.

Toàn cảnh cố đô Bắc Kinh

Thành phố Nam Kinh

4. Thành tựu văn hóa Trung Quốc thời phong kiến

a. Tư tưởng – tôn giáo

* Nho giáo

- Người khởi xướng Nho giáo là Khổng Tử.
- Thời Hán Vũ Đế, Nho giáo trở thành cơ sở lý luận và tư tưởng của chế độ phong kiến Trung Quốc.

* Phật giáo

- Phát triển mạnh nhất là dưới thời Đường, Tống. Các nhà sư Trung Quốc sang Ấn Độ để tìm hiểu giáo lý của đạo Phật. Ngược lại, các nhà sư Ấn Độ thì tìm đường sang Trung Quốc để truyền đạo.
- Kinh Phật được dịch ra chữ Hán ngày một nhiều, chùa chiền được xây dựng ở khắp mọi nơi.

b. Sử học & văn học

* Sử học

- Thời Tây Hán, sử học đã trở thành lĩnh vực khoa học độc lập. Người đặt nền móng là sử gia Tư Mã Thiên, nổi tiếng với bộ “Sử kí”.
- Thời Đường, nhà nước cho thành lập cơ quan chuyên biên soạn lịch sử, gọi là Sử quán.

* Văn học

Là lĩnh vực nổi bậc nhất trong văn hóa Trung Quốc.

- Thơ Đường phản ánh hiện thực xã hội, đạt tới đỉnh cao nghệ thuật. Nhiều nhà thơ tiêu biểu như: Lý Bạch, Đỗ Phủ, Bạch Cư Dị,...

- Tiểu thuyết: phát triển thời Minh, Thanh với những tác phẩm nổi như Thủy Hử (Thi Nại Am), Tam Quốc Diễn Nghĩa (La Quán Trung), Hồng Lâu Mộng (Tào Tuyết Cần) và Tây Du Ký (Ngô Thừa Ân).

c. Khoa học và kỹ thuật

- Đạt nhiều thành tựu trong các lĩnh vực khác như: Toán học, Thiên văn học, Y học,...
- Có nhiều phát minh quan trọng, trong đó có 4 phát minh quan trọng đối với nền văn minh nhân loại là: giấy, kỹ thuật in, la bàn và thuốc súng.

d. Các thành tựu kiến trúc – điêu khắc

Đạt nhiều thành tựu tiêu biểu như: Vạn Lý Trường Thành, Cố Cung Bắc Kinh hay hệ thống chùa chiền với nhiều pho tượng Phật được chế tác có độ tinh xảo cực kỳ cao.

Đại Phật Lạc Sơn

Vạn Lý Trường Thành

CÂU HỎI ÔN TẬP

Câu 1: Chế độ phong kiến Trung Quốc được hình thành như thế nào?

Câu 2: Sự thịnh trị của chế độ phong kiến Trung Quốc dưới thời Đường được biểu hiện qua những yếu tố nào?

Câu 3: Trình bày khái quát tình hình chính trị Trung Quốc dưới thời Minh, Thanh.

Câu 4: Lập bảng thống kê các thành tựu văn hóa Trung Quốc thời phong kiến. Trong những thành tựu ấy, em ấn tượng nhất với thành tựu nào? Giải thích.